

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

ἡρωϊκὴ ἐποποιία, ἣτις συνετάχθη ὑφ' ἐνὸς μεγάλου ἐθνικοῦ ἰδεώδους, θριαμβεύσαντος ἐν μέσῳ παχυλῆς βαρβαρότητος, διεφύλαξεν ἡμῖν, διὰ τοῦ μεγαλείου προσφιλῶν ἀναμνήσεων, πολυτίμητα στοιχεῖα τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ πλούτου, ὃν ἀπῆ-
θανάτισεν ἡ ἱστορία.

Εὐγενῆς γενεά, θαυματουργοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν κοινῶ συναισθημάτων, ἐν σταδίῳ πολεμικοῦ ἀγῶνος, ὅστις εἶχε δια-
φυλάξῃ δι' αὐτὴν τὸ κλέος τὸ πολυύμη-
τον, συνεκράτησε τὴν ἱστορικὴν ἐνότητα,

καὶ συνέσφιξε τὸν ἱερὸν ἐθνικὸν δεσμόν, ὅπως περισώσει τὸν κόσμον τῶν σεπτῶν ἑρειπίων, καὶ παραδώσῃ τὴν κληρονομίαν θεσπεσίου παρελθόντος, εἰς λαόν, ὅστις δὲν ἀπώλεσεν ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς στυγνῆς χρονικῆς περιόδου, τὰς περγαμηνὰς τῶν δικαιωμάτων του.

Οὕτω δέ, ζυμωθείσα ἡ ἐποχὴ τῶν νέων ἡμιθέων μὲ τὸ αἷμα, τὸ διασω-
θὲν εἰς τὴν γαλήνην τῶν τάφων, ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ ἐκπεπληγμένου κόσμου, πάνοπλος, ὑπερήφανος, πανσθενής, ἐτοίμη νὰ ἀγωνισθῇ καὶ νὰ πείσῃ.

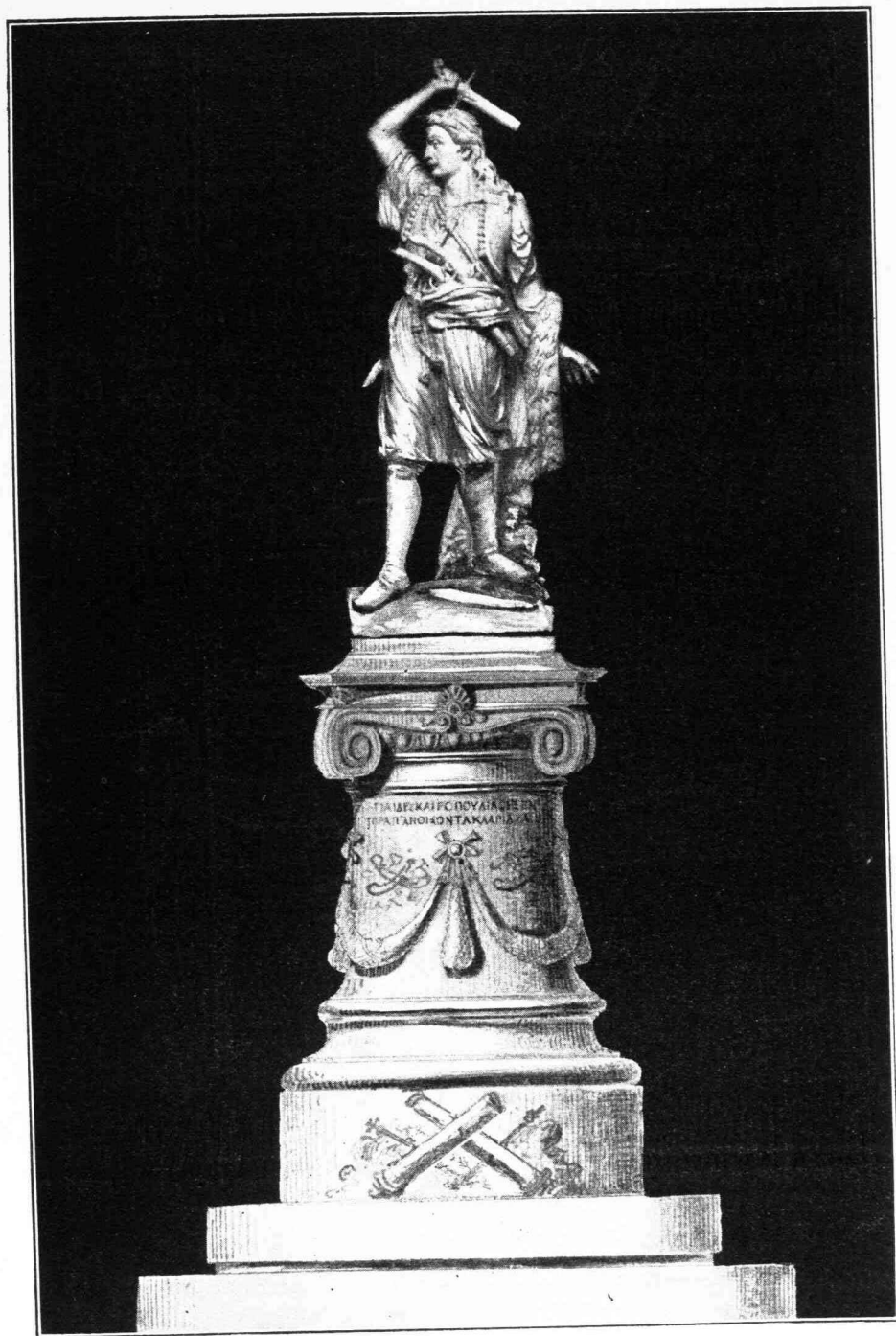
*
* *

Καὶ ἐδημιουργήθη τὸ ἐθνικὸν ὄραμα τοῦ 1821.

Καὶ ἐφιλοτεχνήθησαν αἱ θαυμαστικαὶ σκηναὶ τῆς ἀποθεώσεως καὶ τῆς ἐξιδανικεύσεως.

Καὶ συνετελέσθη ἡ παρήγορος προφητεία, ἣτις ἐβουκάλλισε τοὺς Ἕλ-
ληνας ἐν τῇ δουλείᾳ, καὶ ἠλευθέρωθησαν τὰ δεσμευμένα μαυσωλεῖα,
καὶ διέλαμψαν καὶ πάλιν τὰ σύμβολα τῆς πατρίδος.

Καὶ ἡ ἀθανασία, ἀπετύπωσεν ἐπὶ τῆς τιμητικῆς στήλης, οὐχὶ μαρτύ-
τύρων πλέον ὀνόματα, καὶ εἰκόνας θυσιῶν, ἀλλὰ μορφὰς πλκισισυμείνα

Ο ΕΝ ΛΑΜΙΑΙ ΣΤΗΘΗΣΟΜΕΝΟΣ ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΥ
(Έργον τοῦ Ἑλλήνου καλλιτέχνου Ἰω. Καρακατσάνη)

ὑπὸ θείας αἴγλης, καὶ ἀνδραγαθίας, ἀξίας παγκοσμίου σεβασμοῦ καὶ προσκυνήματος.

. . . . Καὶ ἐν μέσῳ τῶν μεγαλουργιῶν καὶ τῶν τροπαίων, ἀνεστήθησαν οἱ τύποι ἄλλων ἐποχῶν, καὶ ἐπανῆλθον αἱ ἡμέραι τῆς ἀγλαΐζομένης μυθολογίας, καὶ ἀνεγεννήθησαν οἱ τιτᾶνες καὶ οἱ γίγαντες, ὅπως προσφέρωσιν εἰς τὸν πεζὸν κόσμον, νέα ἀπομνημονεῦματα θάμβους.

Οὕτω δὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος ἐνεψύχωσε, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἓνα θεράποντα τῆς θρησκείας, ὅπως τὸν ἀνακηρύξῃ ἔθνικὸν ἥρωα, ἰδανικὸν ὃν ἀπροσίτου τινος ἐθελοθυσίας. Διότι ἡ εἰκὼν τῆς Ἀλαμάνας τί ἄλλο ἐμφαίνει, ἢ μίαν πανήγυριν, ἐκταφεῖσαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἱστορίας τῶν γιγαντομάχων; Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, τί ἄλλο δύναται τις ν' ἀνακαλύψῃ, ἢ τὰ ἴχνη τῆς ἑλληνικῆς ιδιοφυίας, ἣν ἐνόμισεν ὁ κόσμος ἀπωλεσθεῖσαν;

Ὅλη ἡ τρομώδης σκηνογραφία τοῦ μοναδικοῦ ἐκείνου μαρτυρίου, ἡ συμβολικὴ μεγαλουργία τῆς ιδέας, δὲν εἶναι ἔργον τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου Δαμιονίου, ὅπερ ἐνεθουσίασε πάντοτε τὸν ἑλληνικὸν νοῦν;

* *

Ἡ δὲ πατρὶς, πρὸ τῆς θείας ταύτης ἐπιβολῆς, δὲν ὑστέρησεν, ἀλλὰ τὴν μεγάλην ἀνάμνησιν ἐθεώρησεν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐμφανίσῃ καὶ διατηρήσῃ ἐν ἀνταξίῳ ἀποτυπώματι, ὅπερ νὰ μεταβιβάζῃ εἰς τὸ μέλλον τὴν συμβολικὴν ἐκείνην εἰκόνα τοῦ ὑπερτάτου τῶν καθηκόντων.

. . . . Καὶ κατεσκευάσθη ὁ ἀνδριὰς τοῦ Ἀθανασίου Διάκου.

Τούτου ἀποθουμάζει νῦν ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ στολιζούσῃ τὴν Πινακοθήκην τοῦ παρόντος τόμου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου εἰκόνι, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, τὸ βᾶθρον δὲν ἐμφαίνεται ὁλόκληρον, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ ἄνω, τὸ δὲ κάτω μέρος καταλήγει εἰς τέσσαρας μεγάλας γωνίας, συνεχομένας διὰ μαρμαρίνης περιμέτρου, μετὰ ἐγγλύφων στεφάνων κλπ. ἐφ' ὧν στηθήσονται αἱ προτομαὶ τῶν συναγωνιστῶν του, ἰδίᾳ τοῦ ἐπισκόπου Ἀμφίσσης Ἡσαίου, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Διάκου, Μῆτρου¹.

Ἐν τῷ ἀνδριάντι, ὁ ἥρωας παρίσταται πάνοπλος, γοργῶ τῷ ὄμματι ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἀγῶνι, ἀποβλέπων εἰς τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, καὶ ἐξ ὀργῆς, ὡς ὁ Ἀπόλλων τοῦ Belvedere, συνωφρωμένος, ἐμπλεως ἀρείου

¹ Κατὰ τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν, ὁ Διάκος μαχόμενος, εἶδε πίπτοντα πρὸ τῶν ποδῶν του τὸν ἀδελφόν του Μῆτρον, οὐδόλως ὁμῶς δειλιάσας, τῷ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν, καὶ ταύτην μὲν θέσας εἰς υἱοβά, ἔδωκεν εἰς τινα ἱερέα πρὸς ταφήν, τὸ δὲ σῶμά του ἐχρησιμοποίησεν ὡς προπύργιον (ταμποῦρι).

μένους, καὶ ἅπας συγκεκινημένους, ἔτοιμος δ' ὅπως πλήξῃ τὸ ὕστατον τὸν ἐχθρόν, ὑπεράνω τείνει τὴν δεξιάν, κρατοῦσαν τεθραυσμένον τὸ ξίφος· ἡ κόμη πίπτει ἐπὶ τῶν ὤμων, ὁ δεξιὸς ποῦς προεκβάλλει, ὁ δ' ἐπενδύτης (φλοκάτα), ᾧ καὶ ἐπερείδεται ὁ ἀνδριάς, κατέρχεται εἰς τὸ ἄκρον, ἐν ᾧ ἡ ἀρειμάνιος χεὶρ συσφίγγει αὐτόν, καὶ ἡ ἀποκεκομμένη λεπίς, καὶ τὸ ἄχρηστον πιστόλιον, κείνται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ποδῶν του.

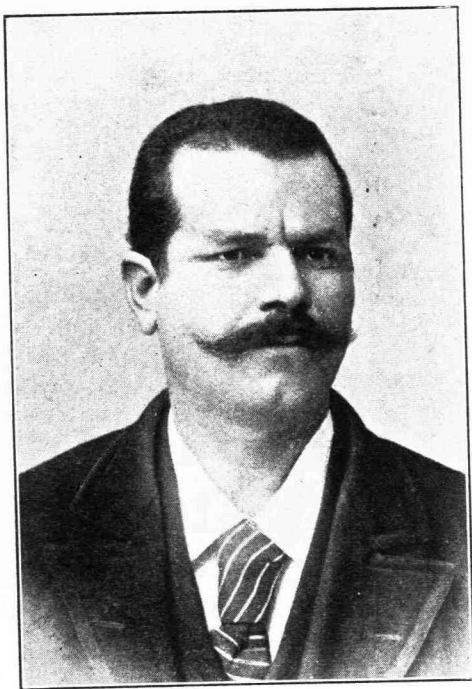
*
**

Ὁ τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἐκτελέσας τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀθηναίου Διακού καλλιτέχνης κ. **Ι. Καρακατσάνης**, ἐγεννήθη τῷ 1857 ἐν Αἰγίνῃ, ἐν τῇ πολυῦμνῆτι νήσῳ, ἧτις ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ τὰ μάλιστα ἐπιζήλον κατέλαβε θέσιν, ἰδίᾳ διὰ τοῦ πολλοῦ Ὀνατᾶ, καὶ λοιπῶν τῆς Αἰγιναιᾶς τέχνης ἱεροφαντῶν.

Ὁ κ. Καρακατσάνης, περτώσας εὐδοκίμως τὰς ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ σπουδὰς, προσελήφθη ὑπὸ τοῦ ἀλησμονήτου Λεωνίδα Δρόση, ὡς μαθητῆς κατ' ἀρχάς, ὡς βοηθὸς δὲ μετὰ ταῦτα, μέχρι τοῦ 1883, ὅτε ἀπεβίωσεν οὗτος ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐλαβε τότε μέρος καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ καθηγητοῦ του, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, τὸν Σωκράτην καὶ Πλάτωνα τῆς Ἀκαδημίας.

Ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ κ. Καρακατσάνη διακρίνεται ἡ προτομὴ τῆς βασιλοπούιδος Ὀλγας, ἣν ἀνέλαβεν, ἀπουσιάζοντος εἰς Ἰταλίαν τοῦ Λ. Δρόση καὶ ἧτις νῦν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐν Δεκελείᾳ βασιλικῇ ἐπαύλει.

Ἐκτοτε καταρτίσας, κατόπιν περιπετειῶν, τὸ ἐργαστήριόν του, ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνδρῶν τοῦ 1821, ὧν ἐξέτέλεσεν οὐκ ὀλίγα

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ

(Ὁ φιλοτεχνήσας τὸν ἀνδριάντα τοῦ Διακού
Ἑλλῆν καλλιτέχνης)

ἀποτυπώματα, διακριθέντα ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὧν ἀντίτυπα πολλαχού διετέθησαν.

Τούτων, περιφανῆ κατέχουσι θέσιν, αἱ προτομαὶ τοῦ Διάκου καὶ Καρπίσκῃ, τοῦ Μιαούλη καὶ Τομπάζη, τοῦ Μπότσαρη καὶ τοῦ Ρήγα Φερρικού, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Καποδιστρίου, καὶ πλείσται ἄλλαι ἰδιωτῶν, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὑποίων καὶ ἐβραβεύθη ἐν τῇ τελευταίᾳ Ὀλυμπιακῇ ἐκθέσει.

Ἐκ τῶν ἄλλων ἔργων του, διακρίνονται ἀξιόλογα προπλάσματα, ἰδίᾳ ἡ *Ψυχὴ καὶ ὁ Ἔρως*, ἡ *Σύλληψις τοῦ Διάκου*, ὁ *Διόνυσος*, ἡ *Ἐλπίς καὶ Ἐὐδαιμονία*, τὸ *Πνεῦμα τοῦ αἰῶνος*, ὁ *X. Τρικούπης ἀγορεύων* κλπ.

Ἐν γένει τὰ ἔργα τοῦ κ. Καρκατσάνη διακρίνονται διὰ τὸ αὐστηρὸν καὶ τὴν κανονικότητα τῶν γραμμῶν. Συμμετρία καὶ ἀρμονία χαρακτηρίζει τὰ καλλιτεχνήματα τῆς σμίλης του, καὶ πειστικότης περὶ τὴν ἀκριβῆ ἀναπράστασιν.

Ἐλευθέριος χαρακτήρ, καὶ τάσις ἀδεσμεύτου καλαισθητικῆς διαπνέουσι τὸν καλλιτέχνην, καὶ διαμορφοῦσιν ἐν τῷ μαρμαρῷ ἐν συνοχῇ ὁμαλωτάτη τὸ π्लाστικὸν σύνολον.

Ἡ «*Ποικίλη Στοὰ*» ἐκθάπτουσα, μόνη αὐτή, τὸ ἐθνικὸν καλλιτεχνήμα του ἐκ τῆς κοινωνικῆς πεζότητος καὶ τῆς ἐπαπειλουμένης ἀφανείας, πράττει τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὅπως φωτίσῃ τὸ πανελλήνιον, καὶ συστήσῃ αὐτῷ τὴν διὰ συντόνου μερίμνης διάσωσιν ἐνὸς κατ' ἐξοχὴν ἐθνικοῦ ἔργου, ἐξ ἄλλου δέ, ὅπως διακοινώσῃ τοῦ μετριόφρονος Ἑλληνος καλλιτέχνου τὴν ἀξίαν, ἐξαίρετως καταδειχθεῖσαν ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ τοῦ ἀληθῶς ἐμπνευσμένου τούτου ἔργου του. Ὁ κ. I. Καρκατσάνης δὲν ἀριθμεῖ ἴσως εἰσέτι τιμητικούς σταθμούς ἐν τῇ πολυδαιδάλω καλλιτεχνικῇ ἐνεργείᾳ, ὁ ἀνδρὶὰς ὅμως καὶ μόνος τοῦ *Ἀθανασίου Διακού*, ἐξησφάλισεν αὐτῷ πολύτιμον ἠθικὸν ἀριστεῖον, καὶ προσεπόρισεν εἰς τὸ ὄνομά του ὑψίστην τιμὴν καὶ φήμην, προῶρισται δὲ νὰ παραμείνῃ ὡς ἐν τῶν τελειότερων ἔργων τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς.

*

